

ЄРШОВА Н.Ю.

доцент кафедри економічного аналізу і обліку

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

З оглядом на сучасні реалії можна говорити, що управлінський облік – наука і сфера діяльності, яка інтенсивно розвивається разом з розвитком технологій менеджменту, інформаційних технологій, ринкового середовища. Користувачами інформації, яку транслює управлінський облік є менеджери всіх рівнів управління підприємством. Управлінський облік надає інформацію для користувачів не тільки в грошовому вираженні і не тільки кількісну, але і якісну. На сьогоднішній день управлінський облік являє собою систему управління підприємством, яка інтегрує в собі різні підсистеми і методи управління для досягнення єдиної мети – з максимальною віддачею використовувати наявні в його розпорядженні ресурси. Саме тому, можна стверджувати, що основними особливостями управлінського обліку є те, що при його веденні використовують не тільки фактичні дані про здійснені операції, але і оцінні дані (аналітичні показники), дані про можливі події в майбутньому (плани і прогнози).

Доведено, що управлінський облік - це система організації, збору та агрегування облікових даних, спрямована на вирішення конкретної управлінської задачі. Управлінський облік не є обов'язковим для застосування. Методика і організація управлінського обліку не регламентуються законодавством і рішення про впровадження його в практику роботи організації приймає керівництво [1, с.51, 53, 59]. При цьому збір і обробка інформації вважаються доцільними, якщо їх цінність для управління вище витрат на одержання відповідних даних. Розглянемо з яких підсистем складається система управлінського обліку на

підприємстві. Практично на будь-якому підприємстві організація управлінського обліку передбачає взаємодію трьох підсистем, які тісно взаємозалежні між собою.

Перша підсистема організації управлінського обліку - облік витрат, який дозволяє підприємству функціонувати як прибутковому бізнесу. Система обліку витрат базується на джерелах управлінського обліку, оскільки вона обов'язково повинна корелювати з зовнішніми вимогами, в частині вимог податкового та бухгалтерського законодавства. Обов'язково вона корелює з обліковою політикою та такими стандартами: зовнішні стандарти і регламенти, внутрішні – корпоративні стандарти, стандарти на функціональність бізнес-процесів підприємства. Корпоративні стандарти підприємства відносяться практично до всіх аспектів його діяльності, але обов'язково – до основних моментів фінансового обліку, оплати праці, а також, в залежності від регіону, сформованої бізнес практики, деяких інших аспектів бізнесу. Дуже важливо, щоб у цю систему стандартів були включені так звані інтерфейсні стандарти, які визначають правила взаємодії між організаційними компонентами підприємства (особливо віддаленими структурними підрозділами). Складні, наприклад, холдингові структури визначають правила транспортування товарів, прийом і передачу товарів між компонентами холдингу, правила фінансового обліку, правила консолідації фінансової звітності, а отже, правила ведення фінансової звітності на кожному підприємстві холдингу; стандарти кодування і обмін даними між компонентами холдингу. В цю групу входить велика кількість стандартів, пов'язаних з управлінням якістю і вимоги системи якості, які впливають на взаємодію між функціональними елементами бізнесу - складами та виробництвом, транспортними та прийомними службами, одержувачем і постачальником в загальному випадку. В принципі, сюди можуть бути віднесені, скажімо, і системи стандартів ISO 9000, ISO 14000 та інші стандарти ISO, оскільки вони вимагають застосування до діяльності конкретного підприємства, хоча самі по собі вони явно відносяться до першої групи стандартів. Точніше, до корпоративних стандартів відноситься система якості, розроблена на основі вимог цих стандартів. Стандарти функціональної діяльності особливо важливі, якщо мова йде про виробничі підприємства, так як розрахунок виробничої собівартості

значно пов'язаний з особливостями технологічних процесів підприємства, то ж і для операційної собівартості в торговельному бізнесі. Аналогічна ситуація виявляється у всіх інших підсистемах, які становлять собою разом управлінський облік.

Наступна підсистема управлінського обліку – це система показників діяльності, яка має велике значення, оскільки показники діяльності це те, що лежить в основі як планування діяльності підрозділів, так і делегування відповідальності на конкретному підприємстві. Відсутність даної підсистеми, може вказувати на невбудовану систему делегування повноважень і, відповідно, відсутність функціонального управління діяльністю підприємства в цілому.

Остання підсистема в організації управлінського обліку – система управлінських звітів. Система управлінських звітів відображає насамперед прийняту практику управління підприємством і спирається, як на всі інші підсистеми управлінського обліку, так і на всі джерела управлінського обліку. Для невеликих підприємств система управлінських звітів може являти собою самодостатню систему управління, однак, чим більше підприємство, тим більшого значення набувають всі інші підсистеми. Іншими словами, для невеликих підприємств ту або іншу підсистему можна замінити відповідними звітами. По мірі росту розмірів бізнесу, обсяг конкретних звітів стає все більше і більше, і відповідно, виникає потреба в агрегуванні, узагальненні звітів таким чином, щоб вони стали більш доступними для аналізу. При цьому, керівництву повинні надаватися більш агреговані, тобто менш докладні звіти. По мірі спуску по структурі управління підприємством, звіти стають все більш деталізованими, проте охоплення підприємства в цих звітах стає все більш вузьким. Таким чином, обсяг інформації, що надається для аналізу в кожному конкретному підрозділі його керівнику повинен залишатися приблизно однаковим.

Організація управлінського обліку ведеться за правилами, встановленими самим підприємством, які враховують специфіку його діяльності, особливості вирішення тих чи інших управлінських завдань. Управлінський облік охоплює всі важливі ділянки діяльності організації, об'єднуючи в єдину систему планування, облік та аналіз витрат по видам, місцям формування та об'єктів калькулювання,

нормативний облік на базі повної та скороченої собівартості, методи її калькулювання, планування, облік та аналіз інвестицій. Кожна з складових частин системи повинна передбачати методику аналітичної оцінки отриманої інформації з точки зору можливостей використання для управлінських цілей [2, с.231, 256, 314].

Управлінський облік за своїм змістом і призначенням орієнтований на майбутнє. В той же час це облік обставин, які можуть змінитися протягом планованого періоду. Мета управління реалізується в очікуваних результатах господарювання. З допомогою даних обліку необхідно ці результати передбачити та забезпечити їх досягнення. Дані управлінського обліку дозволяють виявити області найбільшого ризику, вузькі місця в діяльності організації, малоефективні або збиткові види продукції і способи їх реалізації. Вони використовуються для визначення найбільш вигідного для даних умов асортименту продукції, ціни їх продажу, меж знижок при різних умовах збуту і платежу, для оцінки ефективності додаткових витрат і раціональності капітальних вкладень.

Сучасні системи управлінського обліку являють собою не просто облікові системи, вони є частиною системи управління суб'єктом господарювання і можуть стати її основним ядром. Можна сказати, що в умовах ринкової економіки відбувається інтеграція методів управління в єдину систему управлінського обліку.

Література.

1. Бухгалтерський управлінський облік / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, З.Ф. Канурна, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська. Підруч.— Житомир: ПП “Рута” – 2005. – 480 с.
2. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін.— Підруч. 6-те вид. 2011. – 642 с.